

Rigsombudsmanden i Grønland

Nuuk, 8. december 2023

Orientering nr. [19/2023]

Flerårsaftale for domstolenes økonomi

Den danske regering og alle Folketingets partier indgik den 22. november 2023 en ny flerårsaftale for domstolenes økonomi for 2024-2027. Aftalen omfatter også domstolene i Grønland, da de er under dansk ansvarsområde. Der lægges i aftalen op til en række initiativer vedrørende domstolene i Grønland og på Færøerne, som bl.a. skal understøtte en flerårig indsats for at håndtere domstolenes udfordringer med sagsophobning eller lange sagsbehandlingstider og efterslæb i forhold til it-understøttelse.

Naalakkersuisut finder det positivt, at der nu afsættes midler til håndtering af det digitale efterslæb inden for domstolene og til det udtaler Naalakkersuisoq for Erhverv, Handel, Råstoffer, Justitsområdet og Ligestilling, Naaja Nathanielsen (IA): *"Det er også særdeles positivt, at der afsættes midler til både bånder og kompetenceudvikling. Naalakkersuisut forventer, at det vil give en højere faglighed og en større hastighed i sagsbehandlingen. Betydningen af dette er stor, da domstolenes arbejde drejer sig om mennesker i udsatte situationer og om selve tilliden til retsvæsenet"*.

Grønland fornyer fiskeriaftaler med hhv. EU, Norge og Færøerne

De seneste par uger har Grønland fornyet sine bilaterale fiskeriaftaler med henholdsvis EU, Norge og Færøerne.

Aftalen med EU omhandler EU's fiskerimuligheder i de grønlandske farvande for 2024. På baggrund af den biologiske rådgivning er EU blevet tilbudt en mindre kvote for hellefisk i Vest- og Østgrønland samt rejer i Vestgrønland. Til gengæld er EU blevet tilbudt 300 tons ekstra rejer i Østgrønland, hvor rådgivningen tilsiger mulighed for øgede fangster. Betalingen for fiskerimulighederne for 2024 forventes at blive ca. 93 mio. kr., hvortil kommer ca. 24 mio. kr. for adgangsbetaling fra EU-rederne.

Protokollen med Norge for 2024 fastholdes på samme niveau som for 2023. Dermed får Grønland adgang til at fiske 4.000 tons torsk, 750 tons kuller og 650 tons sej i Barentshavet. I forbindelse med undertegnelsen oplyser Departementet for Fiskeri og Fangst, at man sammen med Norge har besluttet at fastholde niveauet på trods af, at den biologiske rådgivning tilsiger lavere fangster i både Barentshavet og grønlandsk farvand, idet man henviser til, at aftalen er af stor værdi for begge lande.

Aftalen med Færøerne sikrer, at det grønlandske fiskeri i færøsk farvand og det færøske fiskeri i grønlandsk farvand kan videreføres i 2024. I forhold til 2023 har Grønland fået adgang til yderligere 2.000 tons blåhvilling i færøsk farvand, hvilket medfører gunstigere vilkår for den grønlandske pelagiske flåde. Derimod blev kvoten for sild reduceret med 1.000 tons på baggrund af den biologiske rådgivning. Kvoterne som Færøerne fisker i grønlandsk farvand, er uændret for 2024.

Grønland og EU indleder strategisk samarbejde om råstoffer

Den 30. november 2023 underskrev Naalakkersuisoq for Erhverv, Handel, Råstoffer, Justitsområdet og Ligestilling, Naaja Nathanielsen (IA) og EU-Kommissionens vicepræsident Maroš Šefčovič en hensigtserklæring om et strategisk partnerskab for udvikling af bæredygtige værdikæder for råstoffer.

Partnerskabet vil primært fokusere på følgende områder: Økonomisk og industriel integration af værdikæder for kritiske råstoffer og andre råstoffer, samarbejde om sikring af høje internationale standarder for miljø, klima, social- og samfundsmæssigt ansvar (ESG-standarder), implementering af infrastruktur for udvikling af råstofprojekter, styrkelse af kapacitets- og kompetenceudvikling i råstoffers værdikæder samt samarbejde om forskning og innovation. Næste skridt i samarbejdet bliver, at parterne skal udvikle en handlingsplan for at omsætte det strategiske partnerskab til praksis.

EU-kommissionen har identificeret en række af de kritiske råstoffer, som er strategisk vigtige for den europæiske industri og grønne omstilling. En stor del af disse råstoffer findes i den grønlandske undergrund. I et EU-perspektiv skal partnerskabet således ses som et led i EU's grønne omstilling samt EU's handlingsplan om forsyning af kritiske råstoffer.

I forbindelse med underskrivelsen af aftalen udtalte Naalakkersuisoq Naaja Nathanielsen følgende om de grønlandske interesser i samarbejdet: *"Grønland og den Europæiske Union deler et langt og positivt forhold. Et forhold vi nu søger at diversificere og styrke med et stærkere og mere struktureret fokus på mineralske råstoffer. Grønland har mange af de råstoffer som kræves i den grønne energiomstilling, og andre områder af strategisk betydning for den Europæiske Union. Aftalememorandummet understreger vores strategiske partnerskab om bæredygtige værdikæder for råstoffer, og det understøttes af en omfattende køreplan, der sikrer resultater, der kommer begge parter til gode."*

I løbet af de sidste par år har EU indgået lignende partnerskaber med flere andre lande (Canada, Ukraine, Kasakhstan, Namibia, Argentina, Chile, Zambia og Den Demokratiske Republik Congo).

WHO/Europe vil samarbejde med Grønland

WHO/Europe har netop besøgt Grønland. Baggrunden for besøget var at konkretisere en tidligere samarbejdsaftale om at forbedre folkesundheden og styrke det evidensbaserede arbejde. Fokus på dette besøg var, at igangsætte et samarbejde med Naalakkersuisut, Center for Folkesundhed i Grønland og Det grønlandske misbrugsbehandlingstilbud (Allorfik) om at udvikle en flerårig plan for at reducere skaderne af alkohol og tobak i samfundet. Om samarbejdet udtaler Seniorrådgiver Dr. Martin Kraye von Krauss fra WHO/ Europa: *"WHO er meget taknemlige for Naalakkersuisuts tillid. Vi er sikre på at vi i samarbejde kan bygge videre på borgernes mange styrker og udvikle løsninger tilpasset de udfordringer, der er i Grønland. Ud over vores internationale netværk af eksperter, er vi allerede i gang med at række ud til kolleger i den arktiske del af Canada. Dette for at sikre, at vi også bygger på erfaringer fra den arktiske del af Canada"*.

Ny fiskerilov sendt i høring

Den 29. november 2023 sendte Naalakkersuisut et forslag til ny fiskerilov i høring. Det sker, efter at skiftende koalitioner siden 1996 har forsøgt at tage et opgør med den gældende fiskerilov. Forslaget er i nogen udstrækning udarbejdet på baggrund af fiskerikommissionens anbefalinger og på baggrund af de økonomiske analyser, som blev udarbejdet i forbindelse med kommissionens arbejde. Naalakkersuisut erkender dog også, at det ikke har været muligt at følge alle fiskerikommissionens anbefalinger helt til dørs, specielt fordi fiskeriet er landets største og stort set eneste eksporterende erhverv. Ifølge Naalakkersuisut bygger lovforslaget på følgende principper:

- Fiskeriressourcerne er samfundets ejendom
- Biologisk bæredygtighed

- Økonomisk bæredygtighed
- Social bæredygtighed
- Armslængde i forvaltningen
- Dataindsamling og gennemsigtighed i forvaltningen

Fragtpriserne stiger

Efter godkendelse fra Naalakkersuisut, hæver Royal Arctic Line fragtraterne over en 3-årig periode for fragt til og fra Danmark. Den første ændring sker pr. 1. januar 2024, hvor raterne hæves med 6,4 pct. Efter denne udmelding har direktør i Grønlands Erhverv Christian Keldsen over for Sermitsiaq.AG den 28. november 2023 udtalt, at ratestigningen vil ramme erhvervslivet hårdt, specielt indenfor byggeriet, fiskeriet/eksporten samt detailhandlen.

Koalitionens baglande er også utilfredse med udsigten til, at dagligvarepriserne endnu engang vil stige som følge af prisstigningerne på fragt. IA's politiske ordfører Mariane Paviassen har til Sermitsiaq den 4. december 2023 udtalt, at det er nødvendigt, at Naalakkersuisut ikke er passiv, men proaktiv, og at hun således forventer, at Naalakkersuisut præsenterer forslag til hjælpepakke rettet mod folk med de laveste indkomster. Politisk ordfører og medlem af Siumuts hovedbestyrelse, Doris J. Jensen, kræver, at partiets hovedbestyrelse og gruppe i Inatsisartut samles om, hvordan situationen skal håndteres.